

37. ročník American Indian Workshopu (AIW) – Humor

Ve dnech 25.–28. května 2016 proběhl 37. ročník největší evropské multidisciplinární konference týkající se severoamerických indiánů, jež se v letošním roce uskutečnila v Odense pod záštitou Syddansk Universitet. Tématem konference byl humor.

Ve dvou souběžných panelech vystoupilo téměř 50 přednášejících z řad akademiků a studentů mnoha oborů. V tomto ročníku byly převážně zastoupeny obory literárních a kulturních studií zaměřených na Severní Ameriku a dále etnologie, antropologie a historie.

Obdobně jako loni poklesla z ekonomických důvodů účast akademiků z kateder zaměřených na studia týkající se původních obyvatel Severní Ameriky (*Native American Studies Departments*) z USA a Kanady. Oproti minulým rokům byla i nižší účast těch akademiků, kteří jezdí na konferenci bez příspěvku. Letos se tedy sešli do velké míry ti, kteří jsou pravidelnými účastníky AIW.

Konference byla zahájena panelem zaměřeným na ústní tradici, adaptaci na ekologické změny a na astronomii. Emeritní profesor amerických studií z University of California Gerald Vizenor z White Earth pohovořil o ironii a roli šibala ve vyprávění indiánů. Následovala jej politoložka Amy Lauren Lovercraftová z University of Alaska Fairbanks s příspěvkem o strategiích podpory zdravého způsobu života původních obyvatel na Aljašce. Kalifornští Kumejajové (Kumeeyaay) – Michael Connolly Miskwish, Stanley Ralph Rodriguez, H. Paul Cuero a Larry Banegas – zakončili blok vyprávěním o astronomii a její důležitosti v jejich kosmologii.

Základem bylo tematické rozdělení panelů do dvou sekcí: antropologické

a literárněvědní. V rámci bloků týkajících se antropologie se řešila otázka, zda existuje něco tak specifického jako indiánský humor, následovala problematika výzkumu a metodologie, sociálního hnutí, vyprávění a umění. Druhá série nabídla témata vztahující se k literatuře a k interpretaci textů autorů z řad původních obyvatel Severní Ameriky, s akcentem na humor.

Z výstupů dlouhodobých intenzivních výzkumů byl zajímavý rozbor Rainera Hatouma analyzující Boasovy dosud nezpracované těsnopisné zápisky z oblasti Severozápadního pobřeží, z nichž vyplývá absence Boasova zájmu o humor, dále příspěvek Henryho Kammlera o odstraňování vtipnosti při překladech – na příkladu komunikačních událostí mluvčích Nutků (Nuuchahnulth) či přehled nazírání amerických folkloristů a antropologů na indiánský humor – pojednání prezentované Johnem Gilkesonem. Účastníkům obou sekcí byl promítnut film *Harold of Orange* (1984), na jehož vznik zavzpomínal sám autor scénáře, přítomný Gerald Vizenor.

Česká republika byla zastoupena třemi příspěvky. Klára Kolínská z Ústavu anglofonních literatur a kultur FF UK a Metropolitní univerzity v Praze přednesla interpretaci děl karikaturisty a inuitského umělce Alooooka Ipellieho. Jana Marešová z Ústavu anglofonních literatur a kultur FF UK analyzovala texty Richarda van Campa. Klára Perlíková z Ústavu etnologie FF UK a Lívia Šavelková z Univerzity Pardubice společně prezentovaly konceptualizaci humoru týkající se indiánů v rámci České republiky a původního Československa.

V průběhu závěrečného setkání přítomných se po několika letech opět otevřela

diskuse, zda nezměnit název tohoto specifického uskupení, které nese označení workshop a není oficiální organizací. Někteří z členů výboru AIW reflektovali odlišné diskurzy – zejména v anglofonních zemích a v tzv. kontinentální Evropě. Vznegli dotaz, zda by se American Indian Workshop neměl přejmenovat na *indigenous conference* a zda tedy neustoupit od označení American Indian. Následná diskuse – i s výraznou podporou pravidelných účastníků z USA – potvrdila ponechání stávajícího názvu. Současně z debaty vyplynulo, že American Indian Workshop

zůstává platformou, která poskytuje prostor ideově pestrému přístupu ke studiu původních obyvatel Ameriky. AIW totiž umožňuje alternativní pohledy k dominantnímu diskurzu tzv. postkolonialismu, jenž v současnosti převažuje v anglosaském prostoru.

Tématem příštího ročníku AIW bude vzdor a jeho projevy v umění a proběhne v červenci 2017 v Londýně. O pořádání AIW v roce 2018 projevil zájem instituce z Poznaně a z Kolína nad Rýnem.

Livia Šavelková

(KSV FF, Univerzita Pardubice)

9. Tagung zur Hinterglaskunst Kaufbeuren

Za deset let od svého vzniku dosáhly mezinárodní konference věnované problematice lidové podmalby na skle jisté proslulosti ve specializovaném okruhu uměleckých historiků a etnologů, muzejních pracovníků, restaurátorů, sběratelů i laických obdivovatelů této specifické techniky. Putovní jednání, za jejichž organizací stojí významný badatel profesor Wolfgang Steiner, se nyní odehrávají s dvouletým odstupem v někdejších centrech řemeslné a lidové produkce (Augsburg, Murnau, Oberammergau) či při muzeích s význačnými doklady podmalb (Würzburg, Riedlingen, Romont). Ve dnech 9.–10. října 2015 se konference uskutečnila v jednom z nejpozoruhodnějších středoevropských středisek, bavorském Kaufbeurenu, kde se od 40. do 90. let 18. století vyráběly evangelické podmalby.

Pro konference *Tagung zur Hinterglaskunst* je příznačné široké spektrum příspěvků věnovaných technice podmalby v jejích různých projevech, odlišných časových rovinách i výrobních oblastech. Typické je položení akcentu na umělecko-historickou stránku problematiky, identifikaci předloh obrazů na skle, zařazení techniky do kontextu vývoje výtvarného

umění a uměleckého řemesla. Kromě teoretických vystoupení zaznívají na tomto poli zpravidla také přednášky o restaurování a uchovávání příslušných artefaktů.

Časový horizont referátů v Kaufbeurenu se odvinul od renesance, kdy došlo k rozkvětu této staré techniky zušlechťování skla (mj. Elisa Ambrosio, *Die aktuelle Forschungsdiskussion über den Monogrammisten VBL, Hinterglasmaler im Vizekönigreich Neapel*). Přes období baroka a 19. století (např. Brigitte Salmen, *Schattenrisse in der Hinterglasmalerei*) opsala témata příspěvků pomyslný oblouk až po polovinu 20. století, kdy s podmalbou příležitostně pracovali někteří významní výtvarníci své doby (Monika-Gabriele Neuner, *Monumentale Hinterglasdekore der 40er und 50er Jahre*).

Přednášející věnovali stěžejní pozornost řemeslné a slohové malbě v německých, respektive bavorských malířských centrech i v dalších zemích, zvláště Francii a Itálii (např. Jeannine Geysant, *Die höfische Hinterglasmalerei in Frankreich im 18. Jahrhundert*; Mauro V. Fontana – Gudrun Hahner, *Hinterglasmalerei in Neapel im Umkreis von Luca Giordano*). Spolu s vlastními obrazy na skle byly analyzovány

rovněž unikátní historické artefakty zdobené technikou podmalby (Christoph Emmendörffer, *Grand Tour – Ein Augsburger Kabinettschrank mit Hinterglasmalereien*; Tabea Vietzke, *Miniatur-Kabinette vom 16. bis 18. Jahrhundert*).

Problematika lidové podmalby stála poněkud stranou hlavního zájmu. Několik příspěvků nicméně analyzovalo muzejní kolekce lidových obrázků na skle, jednotlivá výrobní centra či specifické náměty (Martin Kügler, *Schlesische Hinterglasbilder – Die Sammlung Helle im Schlesischen Museum zu Görlitz*; Sieglinde Frohmann, *Die Hinterglas-Sammlung im Museum Innviertler Volkskundehaus*; Irene Dütsch, „...das Ende der Murnauer Hinterglasmalerei...“; Luboš

Kafka – Alena Kalinová, *Die heiligen Kyrill und Method, Patrone von böhmischen Ländern, in der Volkskunst und der volkstümlichen Hinterglasmalerei*).

Referáty doplnilo několik dalších odborných akcí, zvláště prezentace nové monografie W. Steinera *Goldglanz und Silberpracht – Gold und Silber in der Hinterglasmalerei aus vier Jahrhunderten* a komentovaná prohlídka muzejní expozice včetně drobné výstavy nových akvizic kaufeberenských podmaleb. Jubilejní, desátý ročník konference se uskuteční na podzim příštího roku v Buchheimově muzeu v Benriedu.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

13th Imiscoe Annual Conference „Migration and Development“

Ve dnech 30. 6. – 2. 7. 2016 proběhla v prostorách Přírodovědecké fakulty v Praze na Albertově výroční konference IMISCOE s názvem „Migration and Development“. IMISCOE je zkratka pro označení International Migration, Integration and Social Cohesion; jedná se o jednu z největších organizací sdružujících badatele, kteří se věnují migraci. Institucionálním členem IMISCOE je i český tým GEOMIGRACE, vedený Dušanem Drbohlavem, díky jehož aktivitě se celá akce uskutečnila. Konference byla pořádána v Praze – do hlavního města České republiky se sjeli badatelé z celé Evropy, někteří přiletěli až ze Spojených států amerických. Dostavily se i známé osobnosti, jmenovat můžeme Nancy Fonerovou a Richarda Albu z City University of New York, Peggy Levittovou z Wellesley College, Russella Kinga z University of Sussex nebo Francka Duvella z University of Oxford.

Jako keynote speakers byli vybráni Ahmet İcduygu z turecké Koç University s přednáškou *Refugees as Development*

Issue: Securing Lives in Insecurity a Peggy Levittová z Wellesley College s příspěvkem *Transnational Social Protection: Setting the Agenda*. Mimo klasické konferenční schéma byly na konferenci zařazeny i paralelně probíhající přednášky Richarda Alby a Nancy Fonerové s názvem *Comparing the Integration of Immigrants in North America and Western Europe*, Agaty Górny z University of Warsaw *Central and Eastern Europe – Duality of Emigration and Immigration Regimes?* a Francka Duvella *Massive Refugee Influx, Collapsed Borders, and Humanitarian Crisis: Quo Vadis EU?* Během celé akce proběhlo 12 paralelních panelů při celkovém počtu 84 konferenčních sekcí, do kterých svými příspěvky, moderováním nebo účastí na diskusích přispělo 450 badatelů. I to se však vzhledem k celkovému zájmu ukázalo jako nedostačující. Jak už během úvodního proslovu prohlásil Maurice Grul, organizátoři konference obdrželi tolik nabízených příspěvků, že jich mnoho nemohlo

být akceptováno. Přesto se konference zúčastnilo velké množství prezentujících. Už z programu konference byla evidentní snaha organizátorů prezentovat Prahu zahraničním účastníkům – kromě tradičního welcome drinks byla na pořadu také turistická prohlídka města.

S tím jistě souvisí i skutečnost, že se konference zúčastnilo příliš málo českých badatelů i studentů. Přesto se zde objevil workshop s názvem „Migration Crisis as New Element in the Cooperation between NGO's and Academic Sphere: The Case of the Czech Republic“, kde se čeští účastníci z nevládních organizací a vědeckých institutů snažili diskutovat možnosti vzájemné spolupráce ohledně tzv. migrační krize. Češi se objevovali i v roli moderátorů. K zahraničním přednášejícím patřili nejčastěji hosté z Německa, Francie, Velké Británie, Nizozemska, Itálie, Švýcarska nebo Belgie, poměrně hojně zastoupeno bylo také Polsko. Prezentující však nebyli pouze sociologové, geografové nebo antropologové, ve shodě se zásadou mezioborovosti se zúčastnili setkání i ekonomové nebo politologové.

Rozsáhlost a mezioborovost konference měly za následek i pestrost námětů. Obecně se jednání zaměřilo na téma globální diversity, kulturní změny a socioekonomické nerovnosti, jak je uvedeno v programu konference, a konkrétně se ve větší míře objevovalo zaměření na integraci migrantů, gender v migraci, moc (governance) v migraci a integraci, transnacionální vztahy, diasporu, remittance, high-skilled migration, migraci a mobilitu, bohatý sever versus chudý jih a urbánní migraci, ale také na téma rodiny a migrace, migrace v rámci Evropské unie, téma uprchlíků, smuggling a trafficking. Při úvodním a závěrečném projevu pak Maurice Grul a Peter Scholten, dva současní koordinátoři IMISCOE, a Dušan Drbohlav, jeden z hlavních organizátorů konference, vyzývali k umírněnému a lidskému postoji vůči uprchlíkům

a obecně vůči migrantům. V rámci úvodního proslovu pak zcela politický (a podle mě i nepatřičný) projev předvedl Miloslav Stašek z Ministerstva zahraničních věcí České republiky, který vyzýval ke studiu migrace, aby výsledky bádání mohly sloužit zájmům státu. Konference posloužila i pro diskusi představenstva IMISCOE (Board of Directors) nad dalšími dílčími úkoly organizace, pro udělení Rinus Penninx Award za nejlepší odborný článek a pro udělení Maria Ioannis Baganha Award za nejlepší dizertační práci.

Jak může být z výše uvedeného zřejmé, každý účastník navštěvoval konferenční panely podle svého badatelského zájmu. Z mého pohledu byly pozoruhodné zejména panely věnující se mobilitě transnacionálních mladistvých (Conceptualizing Transnational Youth Mobilities 1,2), které moderovaly Valentina Mazzucatová a Joan van Geelová, obě z Maastricht University, a Elisabetta Zontiniová z University of Nottingham. Již z dřívějších prací věnujících se transnacionalitě rodin je patrné zaměření na perspektivu rodičů při hodnocení migrační a transnacionální zkušenosti svých dětí, zatímco perspektiva potomků je marginalizována, respektive není vůbec studována. Samy Valentina Mazzucatová a Joan van Geelová ve svém konferenčním příspěvku stále proponovaly takovou perspektivu, která nabízí jen rodičovskou evaluaci migrační anabáze svých dětí a od dětské perspektivy je podle slov van Geelové odrazovalo to, že informace od dětí nenabízejí pro výzkum vypovídající hodnotu. Na panelu se však již objevily i příspěvky, které se zaměřovaly na hodnocení migrace z dětské perspektivy. Zde bych vyzdvihl zajímavý a podnětný příspěvek Emmy Abotsiové z University of Oxford. Tato doktorandka zkoumá zkušenost transnacionální simultaneity dětí z ghanské diaspory v Ghaně (dětí poslaných z Anglie do Ghany, do jejich původní vlasti) a v příspěvku

uvedla, jak jsou děti – i přes snahu rodičů naučit své potomky díky pobytu tradiční ghanské kultury – hnané v ghanské škole k nihilismu, protože vnímají pobyt jako dovolenou a zároveň jsou ze strany ostatních dětí osočované kvůli liberálnějšímu postojům i příznivějším vyhlídkám pro osobní budoucnost. Pobyt mladých „Anglo-Ghaňanů“ v Ghaně je tak sice měl vést k akvizici ghanské kultury a tradicím, které by jinak v Anglii nezískali, ale jejich pobyt je vede spíše k nihilismu.

Během konference zazněly i další přínosné podněty. Především bych vyzdvihl kritiku amerikocentrismu od Richarda Alby a Nancy Fonerové, kteří na evropské půdě připomněli, že američtí badatelé citují jen americké autory a neberou ohled na evropské badatele. Také příspěvek Peggy Levittové byl přínosný, jelikož ve své přednášce představila nový rozměr bádání, a to Transnational Social Protection (transnacionální sociální péče). Bohužel, konference trpěla i nedostatky.

Zahraniční přednášející si stěžovali na hlad, protože jeden oběd a servírované sušenky je nemohly zasytit na celý den. Zmínil bych však i neúměrně vysoký poplatek za konferenci, protože 200 euro je pro české badatele skutečně vysoká částka a navíc není tento poplatek ohleduplný k rozdílným finančním možnostem badatelů ze západní Evropy a jejich kolegů ze středoevropských a východoevropských států. Jak již bylo řečeno, zřejmě i podle toho vypadalo složení účastníků konference. Nicméně bych velmi rád poděkoval týmu GEOMI-GRACE, zejména jeho vedoucímu Dušanu Drbohlavovi, kteří se postarali o relativně výrazné zviditelnění české role na poli evropských sociálních věd, což je v současné době, kdy výsledky bádání českých sociálních věd jsou v celoevropském kontextu spíše „na okraji“ zájmu evropských badatelů, velice potřebné.

Luděk Jirka (FHS UK Praha)